

Finansklagenemnda Skade

Avgjørelse FinKN 2023-636

7.9.2023

If Skadeforsikring NUF

Rettshjelp

Mange parter i tvist mot felles nabo om støy fra kampflybase – én eller flere tvister – avtl. § 36.

De sikrede fremmet ved felles advokat, krav om erstatning for støyplager etter etablering av en kampflybase. De sikredes advokat søkte om rettshjelpdekning. Foretaket innvilget én dekning og anførte at forsikringssummen skulle fordeles på til sammen 228 parter. De sikrede mente å ha krav på individuelle dekninger, subsidiært at det basert på at en del av eiendommene hadde relativt likeartede forhold kunne være rimelig å sette antall rettshjelpdekninger til halvparten av det antall sikrede advokaten representerte. Nemnda kom til at det ville være urimelig å gjøre gjeldende vilkårenes bestemmelser om sammenslåing av flere saker til én tvist. Nemnda kom videre til at foretakets ansvar overfor sikrede måtte settes til kr 30 000.

ANTATT ØKONOMISK OMFANG: forsikringssum uklar

Saksfremstilling

Saken gjelder spørsmål om antall rettshjelpdekninger for nabo tvist om støy hvor det er et stort antall parter på de sikredes side.

Saken gjelder erstatningskrav fra de sikrede for støyplager/ulempen mot nabo etter etablering av en kampflybase. Det er et stort antall eiendommer involvert i saken. Eiere av 193 boligeiendommer i området benytter samme advokat, mens 34 eiere av gårdsbruk representeres av en annen advokat. Nærværende klagesak gjelder rettshjelpdekning for gårdbrukerne.

Det er fremlagt en noe begrenset mengde korrespondanse fra saken, men det fremgår av sakens dokumenter at det har vært kontakt mellom partene (de sikredes advokat og motparten) over flere år.

Det er fremlagt kopi av brev fra motparten til de sikredes advokat av 30.4.20. Her ble det vist til krav om erstatning for støy/ulempen av 21.10.19.

De sikredes advokat sendte 2.11.21 prosessvarsel til motparten hvor det ble vist til tidligere korrespondanse, og motparten ble bedt om å ta stilling til erstatningskravet fra de sikrede.

Motparten svarte på prosessvarselet 17.11.21. Av svaret fremgikk det følgende:

For ordens skyld nevnes det at [motparten] ikke tidligere har mottatt krav fra de aktuelle partene som her har sendt varsel om søksmål, og dermed heller ikke noe nærmere informasjon om innhold i og grunnlaget for de pretenderte kravene.

Videre nevnes det at [motparten] tidligere har mottatt og gitt tilbakemelding på et erstatningskrav fremmet av en annen eier av landbrukseiendom enn de som her fremmer et krav, som da også var representert av [samme advokat].

Motparten avviste kravet og viste til at det var gitt en grundig gjennomgang i brevet av 30.4.20. Det ble videre tilbudt suspensjon av foreldelsesfristen frem til 1.6.22.

På vegne av eierne av de 34 landbrukseiendommene ble det tatt ut stevning 31.5.22.

De sikredes advokat søkte om rettshjelpdekning 9.11.22.

Foretaket har innvilget dekning fra 17.11.21, men begrenset dekningen til sin forholdsmessige del basert på at det var tale om én tvist med 34 parter på samme side. Forsikringssummen var samlet kr 100 000.

De sikredes advokat var uenig i at dekningene skulle begrenses, og mente det var tale om individuelle tvister.

De sikrede har anført at de må ha krav på individuelle rettshjelpdekninger. Det er flere individuelle forhold som gjør seg gjeldende for landbrukseiendommene hvor det drives landbruksvirksomhet av ulik art. Det er ikke samme grunnlag for "gruppering" av landbrukseiendommene som det kan være for eneboliger, men en del av eiendommene har relativt likeartede forhold slik at det kan være rimelig å sette antall rettshjelpdekninger til halvpartene av antall sikrede.

Forsikringsforetaket har anført at det er tale om én felles tvist. Både det faktiske og det juridiske grunnlaget for tvisten er i hovedsak det samme for partene. Det er heller ikke argumentert overfor motparten at det foreligger individuelle forskjeller i fellessøksmålet. Antall parter i inneværende sak tilsier ut ifra rimelighetsbetraktninger at en felles forsikringssum på kr 100 000 er for lav. Det er likevel mulig å løse spørsmålet om fordelingen på andre måter enn individuelle dekninger, som følge av at saken som sådan gjelder de samme forhold og omstendigheter. Det er ikke redegjort for reelle grupperinger. Det er ikke redegjort tilstrekkelig for at det foreligger så ulike faktisk og rettslige problemstillinger at partene kan grupperes. Først ved utmålingsspørsmålet vil man eventuelt stå overfor variasjoner, og dette er ikke relevant før ansvarsgrunnlag er avgjort av retten. Foretaket kan være åpen for å vurdere forsikringsdekning og gruppering av parter på nytt dersom det senere skulle være grunnlag for det.

Finansklagenemnda Skades begrunnelse

Spørsmålet er om sikredes sak utgjør en separat tvist som utløser en separat forsikringssum.

Sikredes rettshjelpforsikring har følgende vilkår:

Det regnes som en tvist dersom den baserer seg på vesentlig samme hendelser/omstendigheter/kontrakt. Tvist mellom parter som springer ut av vesentlig samme hendelser/omstendigheter/kontrakt vil være å anse som samme tvist selv om det fremsettes flere krav mellom partene. Det samme gjelder dersom det er flere parter på samme side.

Videre heter det i pkt. 6 om Forsikringssum:

Den samlede erstatning ved hver tvist er begrenset til 100 000 selv om det er flere parter på hver side. Dette gjelder også om partene har rettshjelpforsikring i forskjellig selskap.

Nemnda forstår foretaket slik at det mener sakskomplekset med 34 gårdsbruk er en del av samme sakskompleks som sakskomplekset med 194 boligeiendommer som ble avgjort i FinKN 2023-364-370. Foretaket erkjenner samtidig at denne løsningen ikke er rimelig, og at det må foretas en form for gruppering mellom sakene. Sikrede har imidlertid ikke fremlagt noe grunnlag for en slik gruppering.

Formuleringen "Tvist mellom parter som springer ut av vesentlig samme hendelser/omstendigheter/kontrakt" tilsier at hvor grunnlaget for tvisten er "vesentlig samme omstendigheter", skal tvister mellom flere parter regnes som én tvist. Dette gjelder ifølge

vilkårene også om det er flere parter under forskjellige forsikringer. Forsikringssummen er begrenset til kr 100 000.

I denne saken er det faktiske grunnlaget for alle sakene støy fra kampflybasen som leder til erstatningssøksmål med hjemmel i naboloven. Dette må regnes som "vesentlig samme omstendigheter". Ordlyden gir ikke grunnlag for å ta hensyn til individuelle forskjeller mellom de skadelidte mht. vurderingen av tapets størrelse verken mht. eiendommens verdi eller om det dreier seg om næring/privatbolig.

Etter ordlyden i vilkårene og foretakets anførsler skal derfor forsikringssummen på kr 100 000 i dette tilfellet deles på 193 + 35, til sammen 228 sikrede. I sakskomplekset FinKN 2023-364-370 gjaldt FinKN 2023-369 en tilsvarende problemstilling mot samme foretak for de 193 boligeiendommene, men da med forsikringssum kr 250 000. Her kom nemnda til at det etter ordlyden dreide seg om én tvist, men satte avtalen delvis til side med hjemmel i avtaleloven § 36 med følgende begrunnelse:

Nemnda mener spørsmålet her er om avtalen må settes til side fordi avtalens innhold gjør det urimelig å gjøre den gjeldende i den aktuelle saken, men at det også må tas hensyn til at det dreier seg om en avtale mellom en profesjonell part på den ene siden og en forbruker på den andre, og at forbrukeren ikke har noen innflytelse på innholdet i avtalevilkårene. Utgangspunktet er også at bestemmelsen er "en heller snever unntaksbestemmelse", jf. Rt. 2013 s. 769, og at det kreves "kvalifisert urimelighet" for å anvende den.

Nemnda peker på at en fordeling av forsikringssummen på kr 250 000 på 193 personer gir en forsikringssum på kr 1 295 per sikrede. En slik erstatning medfører at dekningen ikke har noen mening for den enkelte sikrede og betyr i realiteten at denne typen søksmål er unntatt fra foretakets ansvar. For den enkelte sikrede fremstår resultatet av klausulen i denne saken som klart urimelig. Samtidig har foretaket solgt en rettshjelpforsikring med forsikringssum kr 100 000 og må derfor regne med at denne forsikringssummen utløses i løpet av forsikringsperioden. Det er ikke upåregnelig at eiere av en eiendom utsettes for støy pga. utbyggingsprosjekter, og at eieren derfor går til sak med krav om ansvar etter naboloven. For foretaket fremstår det derfor som en nokså tilfeldig fordel at ansvaret under den enkelte forsikringskontrakt skal pulveriseres fordi det er mange berørte eiendommer i samme sakskompleks. Det er også helt tilfeldig for den enkelte sikrede om en rettstridig handling som rammer ham også rammer en rekke andre. Nemnda peker også på at flere foretak har akseptert sekretariatets fordelingsforslag, og mener dette tilsier at også foretakene mener løsningen med en tvist for en så stor gruppe er urimelig.

På den annen side må det tas hensyn at denne typen søksmål har preg av en akkumulering av risiko eller "katastroferisiko" hvor et stort antall forsikringstilfelle inntreffer samtidig som følge av en enkeltstående hendelse. For foretakene er det vanskelig å beregne slike hendelser statistisk, og det er vanlig at man unntar eller begrenser denne typen akkumulert risiko i vilkårene. Dette tilsier at det ikke er rimelig å sette begrensningene i tvistevilkåret helt til side slik at det foreligger 193 tvister hver med forsikringssum kr 100 000. Hvis resultatet er en risiko foretakene ikke kan leve med, må de unnta denne typen søksmål i sin helhet, og det er forsikringstakerne neppe tjent med. Den beste løsningen synes derfor å være at vilkårene settes delvis til side.

Sekretariatets løsningsmodell medfører en samlet forsikringssum på kr 250 000 x 20 = kr 5 000 000. En alternativ modell er at man tar utgangspunkt i den ordinære forsikringssummen per tvist på kr 100 000, men legger inn en reduksjon fordi store deler av kostnadene kan fordeles på alle eller flere av sakene.

Det er opplyst at hver sikrede hittil er blitt belastet med kr 27 000 i advokatombkostninger. Nemnda tar ikke stilling til om dette er rimelige eller nødvendige omkostninger, men peker på at om forsikringssummen settes til kr 30 000 per sikrede, blir resultatet samlet kr 5 730 000, som ligger noe over, men temmelig nær sekretariatets alternativ, og som flere foretak har akseptert.

En forsikringssum på kr 100 000 delt på 228 sikrede utgjør ca. kr 448 per sikrede. Dette er enda mer urimelig enn det som var tilfelle i FinKN 2023-369. Foretaket har ikke akseptert denne avgjørelsen, men erkjenner at resultatet ikke er rimelig og etterlyser grunnlag for inndeling i grupper. Nemnda kan ikke se noe grunnlag for å foreta en slik inndeling slik saken er opplyst og mener derfor at resultatet i saken her må bli det samme som i FinKN 2023-369 med den

informasjonen som nå er fremlagt.

Forsikringssummen som grense for foretakets ansvar overfor sikrede må i så fall settes til kr 30 000.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Skades konklusjon

Sikrede gis delvis medhold.

Ved behandlingen deltok Trine-Lise Wilhelmsen (leder), Terje Sjøvold (selskapsrepresentant) og Alexander Venås (forbrukerrepresentant).